

ע"פ 5778/22 - פלוני נגד מדינת ישראל, פלונית

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5778/22

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט ח' כבוב
כבוד השופט י' כשר

המערער: פלוני

נגד

המשיבות: 1. מדינת ישראל
2. פלונית

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע
מיום 07.07.2022 בתפ"ח 43378-11-20 שניתן על
ידי כבוד השופטים: י' רז-לוי (סג"נ), ג' שלו ו-א' משניות

תאריך הישיבה: א' בשבט התשפ"ג (23.01.2023)

בשם המערער: עו"ד חיים הדיה

בשם משיבה 1: עו"ד עילית מידן

בשם משיבה 2: עו"ד נתנאל מויאל

עמוד 1

בשם שירות המבחן למבוגרים: עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

השופט ח' כבוב:

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר-שבע מיום 07.07.2022, בתפ"ח 43378-11-20 (כבוד סגנית הנשיאה י' רז-לוי, השופטת ג' שלו והשופט א' משניות). בגדרו, הושת על המערער עונש של 5 שנות מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו; 12 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירת-מין מסוג פשע בתוך 3 שנים מיום שחרורו; 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירת-מין מסוג עוון, עבירת איומים או כל עבירת אלימות, בתוך 3 שנים מיום שחרורו; ופיצוי כספי למתלוננת בסך של 50,000 ש"ח.
- עובדות המקרה ותמצית הכרעת הדין
2. נגד המערער הוגש כתב אישום המייחס לו עבירה של אינוס בנסיבות מחמירות לפי סעיף 345(א)(1) בנסיבות סעיף 345(ב)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ניסיון תקיפה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 382(ב)(1) בצירוף סעיף 25 לחוק העונשין; ואיומים (ריבוי עבירות) לפי סעיף 192 לחוק העונשין. כל זאת, כלפי רעייתו דאז, לה היה נשוי משך כ-18 שנים (להלן: המתלוננת), תוך שהדברים נעשו בביתם, בו התגוררו יחד עם שני ילדיהם בתקופה הרלבנטית לכתב האישום.
3. ואלו, בתמצית העובדות הדרושות לעניין: בחודש דצמבר 2019, בשעות הלילה, כאשר המתלוננת והמערער היו בחדר השינה והתכוונו לקיים יחסי מין, המערער ביקש מהמתלוננת שתעסה את גבו והלה עשתה כן. במהלך העיסוי, ולאחר שלא הצליח להגיע לזקפה, המערער התעצבן על המתלוננת ויצא מחדר השינה אל המטבח. מספר דקות לאחר מכן שב המערער אל החדר, נעל את הדלת, התיישב על רגלה הימנית של המתלוננת ששכבה על גבה, ובעזרת ידו פישק בכוח את רגלה השמאלית, באומרו למתלוננת "את יודעת מה. אם אני לא מצליח בזה, יש לי במה לעשות" ודחף בכוח את אגרוף כף ידו לאיבר מינה, תוך שהיא צועקת ומנסה לדחוף ולהדוף את המערער ממנה ללא הצלחה. בעקבות מעשיו של המערער, המתלוננת חשה כאבים ודיממה מאיבר מינה במשך שלושה ימים. כמו כן, לאחר אותו אירוע המתלוננת חדלה מללון עם המערער באותו החדר, ועברה ללון בחדר אחר – בו החליפה את מנעול הדלת – בשל פחד מהמערער. זאת ועוד המתלוננת תיארה בעדותה, כי פחדה מהמערער ונמנעה מלהיות בסביבתו עד למעצרו בחודש נובמבר 2020.
4. בנוסף, המערער נהג לאיים על המתלוננת כי יפגע בה ובפרט ברחם שלה, כי יפגע במשפחתה, וכי יהרוג אותה ושלא יהיה לה גבר אחר מלבדו. איומים כאמור נעשו קשים יותר לאחר שהמתלוננת מסרה למערער מכתב מעורך דין, בחודש מאי 2020, על אודות כוונתה להתגרש ממנו; ולאחר מכן, המערער היה מאיים על המתלוננת ומבקש שתבטל את תביעת הגירושים ממנו. בנוסף, המתלוננת סיפרה כיצד בשלב מסוים המערער החליף חשבון בנק, חדל מלתת לה כסף ולא רכש דברים לביתם המשותף. כך, לדוגמה, עובר לראש השנה תשפ"א, על רקע בקשת המתלוננת לערוך קניות, המערער איים עליה באמרו כי יחנוק אותה במיטה כשהיא ישנה.
5. במענה לכתב האישום, כפר המערער בעבירות שיוחסו לו והכחיש הן את האירוע המיני, והן את אירועי האלימות שתוארו בו לרבות האיומים. לגרסתו, מערכת היחסים בינו ובין המתלוננת ידעה תמורות, אך מעולם הוא לא נקט באלימות כלפיה או כלפי

ילדיהם. זאת ועוד נטען, לרבות בסיכומים מטעם המערער, כי גם יחסי המין בינו ובין המתלוננת ידעו עליות ומורדות, אך ככלל היו "תקינים, סבירים וממוצעים". תוך שהובהר כי אם היו אירועים בהם המתלוננת הייתה מגלה דעתה כי המערער נוגע בה באופן שלא לרוחה, הוא היה חודל מיד. עוד נטען, כי מאחר שהמתלוננת לא נקבה במועד ספציפי, המערער לא יכול להתייחס לדברים באופן קונקרטי; אך כך או אחרת – הוא, כאמור, הכחיש כל טענה בנוגע לאירוע אלים כזה או אחר, שנעשה ללא הסכמתה. יוער, מכיוון שלדברים חשיבות לערעור שלפנינו, כי בסיכומי ההגנה נטען, שמאחר וגם לפי תיאורה של המתלוננת, היא והמערער התכוונו לקיים יחסי מין בהסכמה, במעמד אירוע האונס הנטען בדצמבר 2019; ומאחר שבמהלך שנות הנישואים הרבות היו מקרים בהם, כחלק מיחסי המין, המערער החדיר את אצבעותיו לאיבר מינה – הרי שאין מדובר במעשה אינוס, אלא באירוע שבו בני זוג קיימו יחסי מין בהסכמה, ובמהלכם המתלוננת חשה כאב ונפגעה מיחסו של הנאשם כלפיה. אשר על כן, נטען, כי לכל היותר מדובר בעבירה של תקיפת בת זוג.

6. בעדותה – שיוער כבר עתה כי היא נמצאה עקבית, סדורה ומהימנה – סיפרה המתלוננת על אודות מערכת היחסים הזוגית בינה ובין המערער. בתוך כך תואר כי לאורך תקופת נישואיהם לא היה להם קשר חברי טוב; כי לא הייתה להם תקשורת טובה; כי מעולם לא הייתה ביניהם אהבה; כי היא אף פעם לא נהנתה מחיי הנישואין ולא היה לה טוב במחיצתו. זאת ועוד תואר, כי לאורך השנים המערער הטיל עליה את כל עול הבית והמשפחה, והוא, מצדו, היה עובד במשמרות וחוזר הביתה לנוח בלבד. את האירוע המרכזי מושא כתב האישום, תיארה המתלוננת בין היתר כך: "[המערער] נכנס לחדר, [...] נעל את החדר והתיישב על הברך הימני שלי פה, התיישב פה, וביד השמאלית שלו פתח את הרגל השני שלי, ואני אומרת 'מה אתה עושה, מה אתה עושה?' את השמיכה שהייתה עלי הוא העיף, גם את השמלה הפיג'מה שהיה לי הוא הרים את זה ככה למעלה, אמרתי 'מה אתה עושה, מה אתה עושה'. 'את יודעת מה? אם אני לא מצליח בזה, יש לי במה לעשות'. הוא התחיל ככה, הוא תפס ישב עלי והתחיל ככה בצורה כזאת, אתה זוכר בדיוק". כעולה מהכרעת הדין, אחר דברים אלה, הדגימה המתלוננת תנועת אגרוף והמשיכה בתיאורה, כך: "ככה פנימה, פנימה באכזריות [...] ככה ואני מרגישה את היד שלו בפנים, ואני צועקת וכואב לי אני אומרת. אני אומרת צורחת, אני צועקת. ואז אני שומעת משהו נוגע בידית, אני צועקת, פשוט צעקה. 'אמא', אני צורחת 'אמא'. [...] משהו נגע בידית של הדלת, הוא קם ממני ונזרק על הכרית וישן פתאום... הוא נזרק לכרית שלו, זהו [...] ואחר כך קמתי [...] ניגבתי בנייר אני רואה דימום, דם אני רואה... בן אדם שאין לו רגש לנשים, זה מקום רגיש, זה פשוט בן אדם אכזרי".

7. ביום 16.01.2022 ניתנה, לאחר שמיעת ראיות, הכרעת הדין המפורטת והמנומקת של בית המשפט המחוזי. בגדרה, כאמור, בית המשפט קבע כי עדותה של המתלוננת הותירה בו רושם חיובי ביותר; שכן "היא העידה בפשטות ובישירות על מעשיו של [המערער], וניתן לומר כי הרושם שהיא הותירה הוא ההיפך הגמור מהדמות שניסתה ההגנה לצייר, של אשה נקמנית או מתוחכמת, אשר רקמה עלילת שווא זדונית נגד בעלה, כנקמה על הישגיו בהליך המזונות בבית הדין הרבני או על כך שפתח חשבון בנק נפרד". ברם, בצד האמור, המערער זוכה מעבירה של אינוס בנסיבות מחמירות בשל היעדר תעודה רפואית או ראייה אובייקטיבית אחרת להוכחת "חבלה גופנית" בהתאם לסעיף 345(ב)(3); וכן זוכה הוא מעבירה של ניסיון תקיפה בנסיבות מחמירות, משלא היה די בעדות שניתנה, בקשר עם האירוע מושא אישום זה, כדי למלא אחר יסודות העבירה.

בסופו של דבר, הורשע המערער בעבירה של אינוס לפי סעיפים 345(א)(1) ו-345(ג) לחוק העונשין, ובריבוי של עבירות אינוסים – משגרסת המתלוננת נמצאה מהימנה ולאור הראיות הנוספות לחיזוק שנסקרו בהכרעת הדין המפורטת.

גזר הדין

8. ביום 07.07.2022 נגזר דינו של המערער, לאחר שהובאו עיקרי תסקיר נפגעת העבירה (שהציג תמונה עגומה עקב

הפגיעה המינית הקשה והשִׁכְרָה ארוכת השנים); תסקיר שירות המבחן ביחס למערער (בו נקבע כי קיימת רמת סיכון גבוהה להישנות התנהגות אלימה); וטיעוני הצדדים לעונש (שהיו רחוקים זה מזה, כִּרְחוּק מִזֶּכֶר מִמַּעֲבָר).

9. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי עמד על חומרת מעשיו של המערער ופגיעתם בערכים מוגנים של שלמות הגוף והנפש, הזכות לכבוד, פרטיותו, והאוטונומיה של אדם על גופו והזכות לתחושת בטחון בכלל, ובין כתלי ביתו בפרט; ומידת הפגיעה בכל אלה. זאת, תוך שנקבע, כי "אין צורך להכביר מילים על חומרתן היתרה של עבירות המין; האלימות, הניצול, הביזוי וההשפלה הטבועות בהן; פגיעתן הקשה - הן פיזית והן נפשית - בקורבן העבירה; והשלכותיהן המתמשכות על רבדי חייה השונים. [...] בענייננו, העובדה שמעשה האינסוס בוצע בחדרה של המתלוננת, בביתה-מבצרה, ע"י בעלה שאמור היה להיות משענה, לסייע ולתמוך בה, בתוך המערכת הזוגית והמשפחתית בה היא חיה ומגדלת את ילדיה; העובדה שהוא בוצע באלימות ומתוך רצון לפגוע במתלוננת ולהשפיל אותה; והעובדה שהמעשה היווה חלק ממסכת של איומים שליוותה את חייה של המתלוננת תקופה ארוכה, מעצימות את מידת הפגיעה בערכים המוגנים".

10. בנוסף הובהר כי מתסקיר נפגעת העבירה עולה תמונת נזק "לא פשוטה", וכי הפגיעה המינית מהווה קו פרשת מים בחייה של המתלוננת, שסובלת מתסמינים המאפיינים פוסט-טראומה, כגון קשיי שינה וסיוטים המלווים אותה עד אותה עת; ופגיעה בתפקוד בהיבטי חייה השונים לרבות מצבה הכלכלי ותפקודה ההורי.

11. כאמור, בית המשפט המחוזי בחן גם את יחסו של המערער לביצוע העבירה, בין היתר כפי שזה עולה מתסקיר שירות המבחן. בתוך כך צוין בתסקיר, על יסוד דברי המערער, כי בין השניים היו "מתחים וחילוקי דעות בנוגע לנושאים כלכליים ולחלוקת התפקידים בבית, כאשר ברקע לכך הוא ביטל את חשבון הבנק המשותף ללא הסכמתה"; כי המערער "שלל כל ביטויי אלימות, רכושנות או קנאת יתר כלפי המתלוננת, וכן שלל שימוש יתר באלכוהול או הגעה למצבי שכרות"; זאת ועוד תואר כי המערער "שלל תחילה בכל תוקף את עבירת האינסוס, ובהמשך שינה מעט את התייחסותו והיה מוכן להכיר בכך שיתכן והמתלוננת חשה כאב, אך טען כי לא התכוון להכאיב לה, וכי מדובר בהתנהלות רגילה ביחסים בין בני זוג; ואמר שבמידה והמתלוננת נפגעה ממנו, הוא חש אחריות וצער על כך. בנוסף, הכחיש [המערער] את ביצוע עבירות האיומים, תיאר תחושת פגיעה על התלונה, על מעצרו וההשלכות שהיו לכך, וצער על פירוק התא המשפחתי". אשר לגורמי הסיכון נקבע כי המערער "אינו מודע לחומרת המעשים בהם הורשע, מכחיש היבטים מסוימים במעשיו ומתבצר בעמדה קורבנית ותפיסה אגוצנטרית; כי הוא נוקט בטשטוש והסתרה בנוגע להתנהלותו בקשר הזוגי, רואה את התמונה באופן צר ומצומצם, וממקד את הקושי בזוגיות בוויכוח כלכלי נקודתי; כי חשיבתו של [המערער] מוטה ונוקשה, והוא אינו מצליח להתבונן באופן ביקורתי בהתנהגותו, אלא מתייחס רק להיבטים אותם הוא תופס כחייביים ומתפקדים באישיותו". בהינתן כל האמור, "העריך שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון גבוהה להישנות התנהגות אלימה; ועל כן ציין כי הוא מתקשה להמליץ על ענישה שיקומית במסגרת הקהילה, והמליץ להטיל על הנאשם ענישה מוחשית לצד ענישה הרתעתית".

12. אשר לטיעוני הצדדים לעונש יצוין, כי המדינה עתרה לכך שיקבעו שני מתחמים: בגין עבירת האינסוס מתחם שבין שמונה לתריסר שנות מאסר בפועל; ובגין עבירות האיומים מתחם שבין מספר חודשים לתריסר חודשי מאסר בפועל. עוד ביקשה המדינה כי עונשו של המערער ייקבע לכל הפחות באמצע המתחם וכי יוטלו עליו בנוסף מאסר על תנאי, קנס ופיצוי. מצדו השני של המתרס שב טען המערער, באמצעות בא-כוחו, כי "לטעמו אין מדובר באינסוס במובן הרגיל של המילה, ואין זה ראוי ש[למערער] יוצמד התואר 'אנס' [...] על כן, טען הסנגור כי אין מקום לגזור את עונשו של [המערער] לשנות מאסר ארוכות, כאנס 'מן השורה הראשונה'". בסופו של דבר עתר הסנגור לקביעת מתחם שנע בין תשעה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות לשמונה עשרה חודשי מאסר בפועל; וביקש "בהתחשב בעובדה [שהמערער] היה עצור למשך 5 חודשים ולאחר מכן באיזוק למשך שנה וחודשיים; בנסיבותיו של הנאשם;

בעובדה שהוא המפרנס העיקרי של משפחתו שכל מאווייו הם לחזור לשוק העבודה", למקם את עונשו "בתחתית המתחם ולהטיל עליו עונש שלא יכלול השבתו לריצוי מאסר בפועל".

יוער, כי חרף בקשת המדינה, בית משפט קמא קבע מתחם עונש אחד לכלל העבירות שביצע המערער "לאור הקשר ההדוק בין העבירות; העובדה שהן בוצעו כלפי קורבן אחד - אשתו דאז של [המערער]; כאשר מדובר במעשים מתמשכים, במסגרתם פגע [המערער] במתלוננת והטיל בה פחד ואימה, ואף במהלך אירוע האינוס איים [המערער] על המתלוננת".

13. אחר דברים אלה, הביא בית המשפט המחוזי את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות, ובכללן את העובדה "שהמעשה בוצע באכזריות ובברוטליות, מתוך רצון לפגוע במתלוננת ולבזותה, וכאקט של כח ושליטה, זאת בשל כעסו של [המערער] על כך שלא הצליח להגיע לזקפה", וכן את העובדה שהמערער "לא שעה לזעקתה של המתלוננת ולנסיבותיה להדוף אותו ממנה, והמשיך במעשיו על אף שהיה מודע לסבל שהוא גורם לה, ואין מדובר באירוע נקודתי שארך שניות ופסק מיד כשהמתלוננת אמרה לו להפסיק". בנוסף, יוחסה חומרה לכך "שמעשה האינוס בוצע בשעה שילדיהם של [המערער] והמתלוננת ישנים בבית, וגם בכך לא היה כדי להרתיע את [המערער]". בתוך כך, נדחו ניסיונותיו של המערער לשוות למעשיו נופך קל, ולהיבנות מכך שהשניים היו זוג נשוי ומכך שהיה ביניהם קשר מיני קודם; זאת, תוך שהוא סמך ידו, על פרשנותו שלו, לפסק הדין בע"פ 2346/98 ימיני נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 217 (1998) (להלן: עניין ימיני)). בנוסף על האמור, בית המשפט המחוזי נתן דעתו לניצול כוחו ומעמדו של המערער למול המתלוננת, תוך שהוא מטיל עליה אימה ומאיים לפגוע בה ובבני משפחתה לבל תעזוב אותו. זאת ועוד, התייחס בית המשפט לאלימות הכלכלית מצד המערער, אשר החליף חשבון בנק, הפסיק לתת למערערת כסף על מנת לרכוש מצרכים לבית, ובה בעת דרש ממנה שתמשיך לבשל עבורו. תוך שבואר כי "במצב דברים זה, המתלוננת חיה תחת פחד וחרדה תמידיים, כשהיא תלויה [במערער] הן מבחינה כלכלית והן בגידול ילדיהם הקטינים, ותיאוריה כיצד התגוררה בחדר נפרד בו התקינה מנעול, ועשתה את צרכיה בסיר, ממחיש את גודל החרדה וחוסר האונים בהם היתה נתונה במשך תקופה ארוכה".

14. לאור כל האמור לעיל, ולאחר בחינה מקיפה של הפסיקה ומדיניות הענישה הנהוגה במקרים דומים, ובשים לב לעונש המזערי הקבוע בצד עבירת האינוס, נקבע מתחם עונש אחד, שנע בין ארבע לשבע שנות מאסר, לצד ענישה נלווית לרבות פיצוי.

15. עת פנה לקבוע את עונשו של המערער בגדרי המתחם, נדרש בית משפט קמא, כשיקולים לקולא - לנסיבות חייו של המערער שאינן קשורות בביצוע העבירה, לרבות העדר עבר פלילי; היותו מפרנס יחיד וקיומם של קשיים כלכליים משפחתיים; וכן את משך הזמן ששהה באיזוק אלקטרוני. מנגד, הוטעם, כי הגם שאין לזקוף לחובתו את כפירתו ואת העובדה שנשמעו ראיות - הרי שלא ניתן לזקוף לזכותו את הנסיבות הנגזרות מהודאה, תוך נטילת אחריות והבעת חרטה. פעולות אשר יכול היה להיות בהן כדי לחסוך את עדות המתלוננת, ולהוות עבודה ועבור הסובבים אותה הכרה בפגיעה הקשה שחוותה. זאת, בפרט, בשים לב לכך שהמתלוננת התקשתה להעיד ובהינתן הסבל שהיה כרוך בכך כפי שניכר בעדותה. עוד נקבע, כי יש צורך ממשי בהרתעת המערער, גם בשים לב לאופן תפיסתו את מעשיו, כעולה מתסקיר שירות המבחן שעיקריו פורטו לעיל; בשל טיב העבירות בהן הורשע והצורך לבערן מקרבנו; ולנוכח שיקולי הרתעת הרבים.

16. בסיכומם של דברים, מצא בית המשפט המחוזי להעמיד את העונש "בסמוך לאמצע המתחם שנקבע", ועל המערער נגזרו חמש שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו, לצד ענישה נלווית, כמפורט לעיל. לשם שלמות התמונה יוער, כי בנוגע לרכיב הפיצוי, הוטעם, שיכולתו הכלכלית של העברייין אינה מהווה שיקול בקביעת שיעור הפיצוי; וכי במקרה דנן, בשים לב לנזק שנגרם למתלוננת, על המערער לפצותה בסך של 50,000 ש"ח שנועדו לאפשר לה לשקם, במעט, את חייה ולהוות הכרה לנזק שנגרם על-ידי המערער.

מכאן הערעור שלפנינו שנסוב על משך תקופת המאסר וגובה הפיצוי.

טענות הצדדים בערעור

17. לשיטת המערער שגה בית המשפט המחוזי בקביעת מתחם העונש ההולם למעשה העבירה ובעונש הקונקרטי שהוטל עליו. לטענתו מדובר במתחם "שאינו קוהרנטי" עם המעשה שיוחס לו, שלתפיסתו אינו בגדר עבירת מין אלא דומה בנסיבותיו לתקיפה; תוך שהוא מלין כי בעת סקירת מדיניות הענישה הנוהגת נבחנו מקרי אונס מובהקים, בהתאם לעבירה הסטטוטורית ועניינו, כאמור, לא בא בקהלם. כמו כן, לעמדתו, נכון היה "בעניינו שלו, בראי נסיבות המקרה" לסטות לקולא מעונש המאסר המזערי הקבוע לעבירת האינוס כתחתית המתחם. לא זו אף זו, מהטעמים המיוחדים שהובאו בפני בית המשפט המחוזי, עליהם חזר בערעור שלפנינו, נכון היה, לטענת המערער, לקבוע כי עונשו ירוצה בפועל אך בחלקו, וכי חלקו ירוצה בדרך של מאסר על תנאי.

המערער גורס, באמצעות בא-כוחו, כי "ענין לנו בגבר הנכנס עם אשתו למיטה מתוך כמיהה הדדית לקיים יחסי מין [...] אלא שאז, כך למרבה הצער, משהו באינטרקציה משתבש, והמערער אינו מצליח להגיע לזקפה. ברגע של איבוד שיקול דעתו, ומתוך כעס ותסכול על איבוד אונן, הוא מחדיר את אגרוף כף ידו לאיבר מינה ומסב לה כאב ודימום. אין עורר כי מדובר במעשה מכוער, משפיל ומכאיב שעשה המערער במתלוננת, ואין ספק כי צריך הוא לבוא על עונשו [...] יחד עם זאת, מעשיו של המערער כלל לא נעשו על מנת לבעול את המתלוננת או לאנוס אותה, כי אם נעשו מחמת כעשו [כך במקור - ח' כ'] ותסכולו כלפיה, על שלא הביאוהו לזקפה".

אחר דברים אלה טען המערער בכל הנוגע לנסיבות שהובילו להגשת התלונה, ובפרט לכך שגורמים חיצוניים הם שהובילו להגשתה; בנוסף נטען ביחס לפרק הזמן שחלף מהמקרה הנטען ועד להגשת התלונה, כנסיבות המצדיקות הקלה בעונשו. כמו כן המערער שב טיעונו ופרשנותו לפסיקת בית משפט זה בענין ימיני, שעסק במקרה של אינוס אישה בידי בן זוגה.

18. לסיום טען המערער כי שגה בית המשפט המחוזי בשיעור הפיצויים שהוטלו עליו. לדידו, מדובר בפיצוי "בלתי מידתי בעליל - פיצוי אשר יכול היה להיגזר בתיקי אינוס רבים ואחרים, אך לא בנסיבותיו של תיק זה".

19. מנגד טענה המדינה כי אין מקום להקל בעונש שנגזר על המערער, משהוא אינו חריג במידה המצדיקה את התערבות ערכאת הערעור. זאת ועוד הובהר, כי בניגוד לטיעוני המערער, בהתאם לדין - מדובר באינוס לכל דבר ועניין, וכי בעבירת האינוס אין דרישה ל"מטרת סיפוק מיני או ריגוש מיני". בנוסף, הדגישה המדינה את חומרתן של עבירות המין בכלל, ואת הנזק שהאנוס הסב למערערת; תוך שהודגש כי במקרה דנן, מלבד עבירת אינוס חמורה, המערער איים - אימים משמעותיים - על חייה ועל שלמות גופה של המתלוננת; על היקרים לה; וכל זאת תוך הפעלת אלימות כלכלית מתמשכת. זאת ועוד נטען, כי חלפו שנים רבות מאז ניתן פסק הדין בענין ימיני, והתפיסה בפסיקה השתנתה. בנוגע לרכיב הפיצוי, נטען, כי הוא משמעותי עבור המתלוננת לאור הנזקים שנגרמו לה, וכי הצורך בו הוא מיידי.

20. בא-כוח המתלוננת שב והדגיש את הנזקים שנגרמו למרשתו בשל מעשי המערער ואת הצורך הממשי שלה בפיצוי, תוך שהודגש כי אין כל הצדקה להפחית מהסכום שנפסק.

דין והכרעה

21. לאחר שנתתי דעתי על טענות הצדדים, מזה ומזה, אלו בכתב ואלו שבעל-פה, באתי לכלל מסקנה כי יש לדחות את הערעור, וכך אציע לחברי שנעשה. אבאר להלן את נימוקי לכך.

22. כבר בפתח הדברים ראיתי לנכון לדחות את הערעור על רכיב הפיצויים. זאת, הן לאור הכלל הנקוט לפיו ערכאת הערעור תיטט שלא להתערב בגובה הפיצויים שפסקה הערכאה הדיונית לטובת נפגעי עבירה, להוציא מקרים קיצוניים; הן לנוכח ההלכה לפיה אין מקום להתחשב ביכולותיו הכלכליות של הנאשם בעת קביעת שיעור הפיצויים שישולמו לנפגעים (ראו: ע"פ 9882/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 43 (16.04.2019)). שכן, אינני סבור כי המקרה דנן נמנה עם אותם מקרים קיצוניים המצדיקים התערבות, וזאת בייחוד לאור חומרת מעשיו של המערער וכובד השלכותיהם.

23. אשר לעונש המאסר. כידוע, הלכה היא עמנו כי ערכאת הערעור לא נוטה להתערב בחומרת העונש שהוטל על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים בהם קיימת סטייה ניכרת ממדיניות הענישה הראויה, או במקרים חריגים אשר מצדיקים זאת (ע"פ 1948/20 סולימאן נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (02.02.2023)). המקרה שלפנינו לא בא בקהלם של אותם מקרים חריגים. שכן, אין בו משום סטייה, לבטח שלא ניכרת, ממדיניות הענישה הראויה או המקובלת בנסיבות המקרה; זאת ועוד, אין מדובר במקרה חריג בנסיבותיו, המצדיק את התערבות ערכאת הערעור.

24. כידוע, בית משפט זה עמד באופן עקבי על הצורך בענישה משמעותית בגין עבירות מין (ע"פ 6807/17 פלוני נ' מדינת ישראל פסקה 27 (24.04.2018)), ועל כך שצורך זה מקבל משנה תוקף מקום בו העבירות הובילו לתוצאות קשות עבור נפגעת העבירה, כבענייננו (רע"פ 2341/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (27.03.2018)). כפי שצינתי לא אחת – עבירות מין הן מהעבירות החמורות שבחוק העונשין, ולא בכדי. כך בכלל ועבירת האונס בפרט. באיננו יש משום חילול הגוף וכבוד האדם, הפשטת אדם מאנושיותו וחרוב האוטונומיה שלו. אנס משתמש בזולתו ככלי לסיפוק צרכיו ויצריו, הוא הופך אותו מסובייקט לאובייקט שקיומו מתמצה ברצונו שלו. כאשר עבירות המין מבוצעות בגדרו של המעגל המשפחתי, כבענייננו, מתווסף לאמור לעיל גם ניצול האמון ופגיעה אנושה בתחושת המוגנת שבדל"ת אמות התא המשפחתי. לא אחת, בנוסף לפגיעה בקדושת הגוף וכבוד האדם, מתווסף גם חשש ופחד מחשיפת המעשים בשל השלכותיהם על התא המשפחתי. לא זו אף זו, במקרים רבים, דוגמת המקרה שלפנינו, הצלקות הנפשיות העמוקות בנפש מוצאות ביטוי בפגיעה בתפקוד השוטף במסגרות החיים השונות לרבות המקצועית, הזוגית, החברתית והאישית. מדובר אפוא בנזקים קשים מנשוא, שעקרון ההלימה והאינטרסים של הגנה על שלום הציבור ועל שלמות הגוף והנפש מחייבים, כי העונש שנגזר ישקף סלידה והוקעה של המעשים והעושים, תוך שליחת מסר מרתיע ליחיד ולרבים.

25. למען הסר כל ספק יובהר, כי טענות המערער בכל הנוגע לאופן בעילתה של המתלוננת והסיבות שהובילו לכך – דין דחייה על אתר. ראשית, משום שסעיף 345(ג) לחוק העונשין קובע, במפורש, כי "בוועל" – המחדיר איבר מאיברי הגוף או חפץ לאיבר המין של האישה". שנית, מכיוון, שלא ניתן להלום את טענותיו המיתממות של המערער, בכל הנוגע ל"מטרת" או "סיבת" מעשיו. טענתו, לפיה הדברים "כלל לא נעשו על מנת לבעול את המתלוננת או לאנוס אותה, כי אם נעשו מחמת כעס[ו] ותסכול כלפיה, על שלא הביאוהו לזקפה" מקוממת ומשקפת את תפיסתו המעוותת של המציאות. האשמת הקורבן החמורה הגלומה בטיעון זה, לפיה כאילו המתלוננת (רעייתו דאז) אשמה בכך "שלא הביאוהו לזקפה" ובכך ש"יצא קצפו", חוטאת לכך שביסוד עבירת ניצבים אלימות, כוח, הפגנת עליונות ושליטה, ולא דחף מיני גרידא (דנה פוגץ "ברצון שניהם ובשמחתם" – אינוס בידי בן זוג והתוויית גבולות המשפט הפלילי בחברה משתנה" עיונים במשפט מגדר ופמיניזם, 501, 534 (2007)). בכך, נבדלת עבירת האינוס מעבירת המעשה המגונה שנעשית "לשם גירוי, סיפוק או ביזוי מיניים" (סעיף 348(ו) לחוק העונשין).

לא זו אף זו, ייאמר מיד, כי מאז שניתן פסק הדין בעניין ימיני (שרוב רובו ממילא עומד על החומרה היתרה שגלומה באיננו אישה על-ידי בעלה) – חלפו שנות דור, השתנו הזמנים ונס ליחן של אותן אמירות, שכבר אז היו בשולי הדברים, מהן מנסה המערער להיבנות. כך, אך לאחרונה, עמד בית משפט זה על החומרה היתרה שבאינוס בת זוג, ועל הצורך בענישה משמעותית במקרים מסוג

זה:

"העובדה כי מדובר באונס בת זוג, ולא קורבן מזדמן, אינה מהווה נסיבה המקלה עם מבצע העבירה. זכותה של אישה לאוטונומיה על גופה אינה נחלשת בדלת אמותיו של קשר הנישואין, ואין ביחסי נישואין, או בהיכרות אינטימית שבין האנס לקורבנו, כדי להפחית מעוצמת הפגיעה. לאונס בתוך קשר הנישואין עשויים להתלוות נזקים מיוחדים, בהם תחושת בגידה ואין אונים בתוך המערכת הזוגית, פגיעה קשה בתחושת הביטחון האישי ונזק נפשי ארוך טווח [...].

ייתכן ברורות, אין מקום לגלות יחס סלחני כלפי אינוס בתוך יחסי נישואין, ואין להכשיר בדרך זאת תפיסות בלתי לגיטימיות הרואות באישה רכוש בעלה, וביחסי זוגיות כמקנות זכות ליחסי מין בלתי מוסכמים. אישה אינה מאבדת את זכותה לאוטונומיה על גופה ואת רצונה החופשי עם כריתת קשר הנישואין, ואונס בתוך יחסי זוגיות הוא אונס לכל דבר ועניין. בהקשר זה יש לזכור, כי תקיפה מינית בידי בן זוג היא מהתקיפות השכיחות בין סוגי התקיפות המיניות, וחלק נכבד ממקרי האונס מבוצעים בתוך יחסי זוגיות [...]. עמדה סלחנית לאונס בתוך קשרי נישואין עלולה לקבע תפיסות חברתיות שגויות לגבי זכויות נשים על גופן, ולהוות תמריץ שלילי להגשת תלונות על פגיעות מיניות בתוך יחסי זוגיות, מקום בו הנפגעות ממילא מהססות להתלונן ולהיחשף [...]. הצורך להגן על האוטונומיה של נשים ועל כבודן כאדם גם במסגרת קשרי נישואין, מחייב אפוא ענישה מחמירה. כפי שאין לייחס חומרה מופחתת לעבירות אלימות כלפי בת זוג (והמחוקק אף ראה בכך משום נסיבה מחמירה, ראו סעיף 382(ב)(1) ו-(ג) לחוק העונשין), אין מקום ליחס חומרה מופחתת לאלימות מינית כלפי בת זוג" (ע"פ 2261/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 38-39 (24.10.2022)).

26. כל זאת ועוד. מקריאת עדותה של המתלוננת מתחוויר, כי חייה המשותפים עם המערער התאפיינו במסכת מתמשכת של איומים, התעללות נפשית ואלימות כלכלית. בכך, לשיטתי, אין להקל ראש כלל ועיקר. שכן, במקרים רבים איומים מסוג זה הם ערש היוולדן של עבירות האלימות או המין במשפחה, שעתידות לבוא; עבירות שלדאבון הלב הפכו לחזון נפרץ במדינתנו. הדברים נכונים ביתר שאת בכל הנוגע לאלימות כלכלית בין בני זוג, שכן מדובר בתופעה שמערכת המשפט הישראלית טרם התמודדה עמה בצורה מקיפה ומשמעותית, חרף פוטנציאל הנזק הגלום בה; וסבורני כי יש לתת על כך את הדעת (להרחבה ראו: אריאן רנן-ברזילי ושירלי יוסרי "אלימות כלכלית במשפחה – בין דומיננטיות גברית לגבריות נכפית?" עיוני משפט לט, 613-660 (2016)).

27. אשר על כן, לו תישמע דעתי, נדחה את הערעור ונותיר את גזר הדין על כנו.

ש ו פ ט

השופט י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט י' כשר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

אשר על כן, הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ח' כבוב.

ניתן היום, ז' באדר התשפ"ג (28.2.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט